

Wetsvoorstel Fiscale verzamelwet 2026 ingediend: belangrijke gevolgen voor lijfrente

8-5-2025 | Door Kees van Oostwaard werkzaam bij
Fiscale Zaken Athora

Op 24 april 2025 is het wetsvoorstel Fiscale verzamelwet 2026¹ ingediend bij de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel omvat onder meer belangrijke aanpassingen in het lijfrentekader. Ook zijn er zogenoemde technische maatregelen op het terrein van pensioenen. In dit artikel geef ik een beschrijving van de maatregelen met hier en daar een kritische noot. In de Memorie van toelichting wordt geclaimd dat de *'maatregelen zijn opgenomen in dit verzamelwetsvoorstel aangezien deze maatregelen vrij technisch van aard zijn, van beperkte omvang en complexiteit zijn en naar verwachting niet politiek omstreden zijn'*², maar is dat wel zo?

Maatregelen lijfrentegebied

Het wetsvoorstel omvat onder meer³ de volgende maatregelen op het lijfrentegebied:

- Gelijktrekken van de uiterste ingangsdatum van een lijfrenteverzekering, een lijfrenterekening en een lijfrentebeleggingsrecht.
- Aanpassing van de wettelijke termijn waarbinnen een lijfrenteverzekering, een lijfrenterekening of een lijfrentebeleggingsrecht moet ingaan.
- Codificeren bestaand beleid met betrekking tot lijfrenterekeningen en lijfrentebeleggingsrechten bij een verdeling in het kader van een echtscheiding of scheiding van tafel en bed.
- Belastbaarheid niet of niet langer kwalificerende lijfrente.

¹ Kamerstukken Tweede Kamer 36 735

² Zowel onderdeel 2.2 als onderdeel 2.3

³ Deze lijst is niet uitputtend

Gelijktrekken van de uiterste ingangsdatum van een lijfrenteverzekering, een lijfrenterekening en een lijfrentebeleggingsrecht

Een lijfrenteverzekering moet uiterlijk ingaan in het jaar waarin de belastingplichtige de leeftijd bereikt die vijf jaar hoger is dan de AOW-gerechtigde leeftijd. Maar een verzekering kan momenteel worden uitgekeerd met een jaarbetaling achteraf. Kortom: voorwaarde is dus uitsluitend het ingaan van de lijfrenteverzekering en niet het uitkeren van de lijfrente.

Voor de lijfrenterekening en het lijfrentebeleggingsrecht is in de wet vastgelegd dat de eerste termijn uitgekeerd moet zijn in het jaar waarin de AOW-gerechtigde leeftijd plus vijf jaar wordt bereikt.⁴ De mogelijkheid van een jaarbetaling achteraf ontbreekt derhalve.

Het onbedoelde verschil wordt weggenomen. Daarbij wordt gekozen van de systematiek zoals die nu al geldt voor bancaire producten, dus de lijfrenterekening en het lijfrentebeleggingsrecht.

Volgens de toelichting blijft met dit voorstel *'het huidige wettelijke uitgangspunt overeind dat een lijfrente in principe uiterlijk ingaat in het jaar waarin de AOW-gerechtigde leeftijd plus vijf jaar wordt bereikt'*⁵. Dat is op zichzelf beschouwd waar. En ondanks de versoepeling die ik hierna nog bespreek, heeft deze wijziging toch wel de nodige voeten in de aarde. Verzekeraars zullen hun communicatie hierop moeten aanpassen, en nog belangrijker: zij moeten in de uitvoering de processen aanpassen in die zin dat ruimer vóór de jaarwisseling dan nu het geval is de ingaande lijfrenten 'rond moeten hebben' en ook daadwerkelijk de eerste termijn nog vóór de jaarwisseling moeten uitkeren.

Op zich is het trekken van een duidelijke, gemeenschappelijke lijn een goede zaak. Dat daarbij is gekozen voor de minder ruime variant is spijtig. Het zadelt verzekeraars op met extra inspanningen. Maar bovenal kan dit tot teleurstellingen leiden als verzekeringnemers of rekeninghouders zich te laat in het jaar bij een verzekeraar melden en de eerste lijfrentetermijn niet meer op tijd kan worden uitgekeerd (ondanks de uitbreiding van de wettelijke termijn, zie hierna).

Aanpassing van de wettelijke termijn waarbinnen een lijfrenteverzekerings, een lijfrenterekening of een lijfrentebeleggingsrecht moet ingaan

De Wet IB 2001 kent een wettelijke termijn waarbinnen lijfrentetermijnen moeten zijn vastgesteld. Voor een lijfrenteverzekerings, een lijfrenterekening en een lijfrentebeleggingsrecht is dat uiterlijk 31 december van het kalenderjaar volgend op het kalenderjaar van de contractueel overeengekomen datum bij leven en 31 december van het tweede kalenderjaar volgend op het kalenderjaar van de contractueel overeengekomen datum bij overlijden. Worden de lijfrentetermijnen niet binnen deze termijn vastgesteld, dan voldoet de lijfrente niet meer en is sprake van negatieve inkomsten

⁴ Even afgezien van de wettelijke termijn voor de aankoop van een uitkerende lijfrente.

⁵ Kamerstukken Tweede Kamer 36 735, nr. 2 onderdeel 2.2

voor inkomensvoorzieningen (vaak aangeduid als afkoop). De inspecteur kan de wettelijke termijn verlengen. De belastingplichtige moet dan aannemelijk maken dat sprake is van bijzondere omstandigheden waardoor de omvang van de lijfrentetermijnen niet eerder is vastgesteld of omzetting nog niet heeft plaatsgevonden. Vergeet een belastingplichtige tijdig te handelen dan wordt de lijfrente na het verstrijken van de wettelijke termijn geacht te zijn afgekocht met alle fiscale gevolgen van dien, namelijk heffing van inkomstenbelasting én revisierente. Volgens de Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel krijgt de Belastingdienst jaarlijks zo'n 4.000 verzoeken tot verlenging van de wettelijke termijn. Vaak gaat het om situaties waarbij de belastingplichtige nog een leeftijd heeft die ligt vóór de AOW-gerechtigde leeftijd plus vijf jaar. Bij tijdig handelen had een dergelijke lijfrente uitgesteld kunnen worden tot uiterlijk de AOW-gerechtigde leeftijd plus vijf jaar en waren de nadelige fiscale gevolgen te voorkomen geweest. Voorgesteld wordt om niet langer aan te sluiten bij de contractueel overeengekomen einddatum, maar alleen nog te bepalen wat het uiterste tijdstip is waarop de lijfrentetermijnen moeten worden uitgekeerd. Concreet houdt dit in dat wordt voorgesteld de uiterlijke wettelijke termijn wanneer de eerste lijfrentetermijn uitgekeerd dient te zijn bij leven te bepalen op 31 december van het jaar na het jaar waarin de AOW-gerechtigde leeftijd plus vijf jaar wordt bereikt en bij overlijden 31 december van het tweede jaar na het jaar van overlijden, waarbij deze termijnen verlengd kunnen worden wanneer door bijzondere omstandigheden geen lijfrentetermijnen zijn uitgekeerd. Hiervan kan sprake zijn indien de overschrijding van de termijn niet aan de belastingplichtige is te wijten. Voor pensioenen geldt hiervoor een vergelijkbare bepaling.

Deze aanpassing lijkt met name te zijn ingegeven door de vele jaarlijkse verzoeken voor verlenging van de wettelijke termijn waarbij belastingplichtigen een bijzondere omstandigheid dienen aan te voeren, omdat die wettelijke termijn al is overschreden. Vanuit de uitvoering bij de Belastingdienst is dit een begrijpelijke aanpassing, simpelweg omdat het werk bespaart en het doet geen geweld aan het feit dat het gaat om een oudedagsvoorziening. Ook past het in de trend van langer doorwerken. Of het geen verschuiven van het probleem naar een latere datum is, zal nog moeten blijken.

Wel levert de wetsaanpassing werk op voor lijfrente-uitvoerders. Op de eerste plaats zal de communicatie richting de klanten aangepast moeten worden. Daarin staat immers de huidige wettelijke termijn vermeld.

Verder moeten uitvoerders zich beraden wat te doen met het lijfrentekapitaal na de contractuele einddatum. Het ligt voor de hand om daar niet zonder meer iets in te wijzigen, maar ik zie de gevallen al voor me waarbij de klant denkt dat hij/zij heeft doorbelegd tot de leeftijd AOW plus vijf jaar, maar die beleggingen al zijn verkocht bij het bereiken van de contractuele einddatum op bijvoorbeeld de 62-jarige leeftijd. Uiteraard alleen als de beleggingen het na de contractuele einddatum een positief resultaat zouden hebben bereikt.

Deze bepaling treedt op 1 januari 2026 in werking. Uit het wetsvoorstel en de Memorie van toelichting wordt niet duidelijk hoe om te gaan met bestaande gevallen. Verwacht mag worden dat dit in de praktijk een soepele opstelling door de Belastingdienst betekent. En daarmee bedoel ik dat zo lang de huidige wettelijke termijn op 1 januari 2026 nog niet is overschreden, de nieuwe wettelijke termijn zal gelden. Het zou wel fijn zijn als deze verwachting bevestigd wordt door de Belastingdienst.

Codificeren bestaand beleid met betrekking tot lijfrenterekeningen en lijfrentebeleggingsrechten bij een verdeling in het kader van een echtscheiding of scheiding van tafel en bed

In het kader van een echtscheiding of scheiding van tafel en bed kan een belastingplichtige een alimentatieverplichting afkopen door met de afkoopsom een lijfrente aan te kopen voor de gewezen echtgenoot. Onder voorwaarden is de premie voor deze lijfrente fiscaal aftrekbaar als een persoonsgebonden aftrekpost. Een van de voorwaarden is dat de lijfrentepremie aan een professionele verzekeringsmaatschappij wordt betaald. Vergelijkbaar is de situatie waarin een belastingplichtige in het kader van een echtscheiding of scheiding van tafel en bed een lijfrentepremie stort voor de (gewezen) echtgenoot die gerechtigd is tot de verrekening van pensioenrechten. Een van de voorwaarden om als onderhoudsverplichting die fiscaal aftrekbaar is als een persoonsgebonden aftrekpost te worden aangemerkt, is dat de lijfrentepremie aan een professionele verzekeringsmaatschappij wordt betaald.

In het Verzamelbesluit lijfrenten is voor deze situaties al goedgekeurd dat ook het overmaken van een bedrag naar een lijfrenterekening of een lijfrentebeleggingsrecht bij een bank, een beleggingsonderneming, een beheerder van een beleggingsinstelling of een instelling voor collectieve belegging in effecten kwalificeert. Aldus is dit bedrag fiscaal aftrekbaar als persoonsgebonden aftrekpost. Voorgesteld wordt dit

beleid om te zetten in wetgeving.

Belastbaarheid niet of niet langer kwalificerende lijfrente

In de praktijk kan zich de situatie voordoen dat uitgaven voor inkomensvoorzieningen in aanmerking zijn genomen voor een lijfrente die op enig moment niet (langer) voldoet aan de fiscale voorwaarden voor lijfrenten. Dit kan leiden tot de ongewenste situatie dat in het verleden wel uitgaven voor inkomensvoorzieningen in aanmerking zijn genomen, maar bij uitkering van de termijnen (als de wettelijke termijn voor belastingheffing is verstreken) deze lijfrentetermijnen niet meer in de belastingheffing kunnen worden betrokken. Daarom wordt nu voorgesteld om voor dergelijke situaties te bepalen dat als een dergelijke lijfrente tot uitkering komt, deze uitkeringen worden aangemerkt als belastbare periodieke uitkeringen en verstrekkingen. Daarmee worden deze uitkeringen wel in de belastingheffing betrokken. Deze bepaling doet denken aan artikel 10, vierde lid van de Wet op de loonbelasting 1964. Daarin is sinds 1 januari 2005 - vrij vertaald - vastgelegd dat tot het loon behoort de pensioenaanspraak die in het verleden niet belast is terwijl op een eerder moment niet (langer) aan de voorwaarden voor een onbelaste aanspraak is voldaan.

Voor in eigen beheer ondergebrachte lijfrenten (bijvoorbeeld bij de eigen vennootschap van de belastingplichtige) na staking van een onderneming is het eenvoudig te regelen dat uitkeringen van lijfrenten die niet langer kwalificeren ongelimiteerd uit te stellen. Daarom wordt specifiek voor niet of niet langer kwalificerende stakingslijfrenten bepaald dat de fiscale voorwaarden die gelden voor het uitkeren van termijnen van lijfrenten - denk met name aan het uiterste ingangstijdstip - ook van toepassing zijn op deze niet of niet langer kwalificerende lijfrenten. Hiermee wordt ongewenst fiscaal gedrag voorkomen.

Deze bepaling werkt terug tot 25 april 2025 dus de dag waarop het wetsvoorstel is ingediend bij de Tweede Kamer.⁶ Reden is om anticipatiegedrag te voorkomen.

Technische maatregelen op pensioengebied

Het wetsvoorstel omvat de volgende maatregelen op het terrein van pensioenen:

- Nettopensioen
- Variabel nabestaandenoverbruggingspensioen

⁶ Artikel XVIII, lid 1, letter c.

- Deeltijd
- Lagere franchise

Nettopensioen

Verzuimd is om in de wet op te nemen dat het overgangsrecht voor nettopensioen eindigt zodra het overgangsrecht in de Wet toekomst pensioenen (Wtp). Dat wordt nu hersteld door vast te leggen dat de einddatum van het overgangsrecht voor nettopensioenen wordt gesteld op een bij koninklijk besluit vast te stellen tijdstip.

Variabel nabestaandenoverbruggingspensioen

Op grond van de Wet op de loonbelasting 1964 is het mogelijk een nabestaandenoverbruggingspensioen te verzekeren. Voorgesteld wordt om met terugwerkende kracht tot en met 1 juli 2023 fiscaal toe te staan dat de uitkeringen van het nabestaandenoverbruggingspensioen na de ingang daarvan ook variabel kunnen worden. Deze uitkeringen kunnen stijgen of dalen *“als gevolg van opgetreden ontwikkelingen in de levensverwachting, de behaalde sterfteresultaten of de behaalde beleggingsrendementen”*. Deze aanpassing vindt plaats op verzoek van pensioenfondsen.

Deeltijd

In het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965 is uitgewerkt dat als een werknemer minder gaat werken in de periode die aanvangt tien jaar direct voorafgaand aan de in de pensioenregeling vastgestelde ingangsdatum, het onder voorwaarden mogelijk is dat de pensioenopbouw van het ouderdompensioen en het partnerpensioen bij overlijden op of na pensioendatum ongewijzigd kan worden voortgezet. Dus zonder dat rekening wordt gehouden met de vermindering van de arbeidsduur en de bijbehorende vermindering van het loon. De huidige wettelijke Wtp-bepalingen voorzien niet in een ongewijzigde dekking van het partnerpensioen bij overlijden vóór pensioendatum bij een vermindering van de arbeidsduur.

Voorstel is om in de Wet op de loonbelasting 1964 een delegatiegrondslag op te nemen zodat ook voor het partnerpensioen bij overlijden vóór pensioendatum in lagere regelgeving hiervoor regels gesteld kunnen worden. Dit zou dan op vergelijkbare wijze moeten zoals al geldt voor het ouderdompensioen en het partnerpensioen bij overlijden op of na pensioendatum. Deze bepaling krijgt terugwerkende kracht.

Lagere franchise

Op grond van de Wet op de loonbelasting 1964 is het mogelijk om in afwijking van de in de wet bepaalde minimale franchise een lagere franchise te hanteren. Deze mogelijkheid is vastgelegd in het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965. Voor de situatie dat de pensioenopbouw plaatsvindt op basis van een leeftijdsafhankelijke premie is dat met de invoering van de Wtp per 1 juli 2023 niet expliciet geregeld. Daarom is het voorstel nu om in artikel 38r van Wet op de loonbelasting 1964 ook een delegatiegrondslag op te nemen. Daarmee wordt wettelijk vastgelegd dat een lagere franchise ook in die situatie mogelijk is.

Slotopmerking

Veel van de voorgestelde wijzigingen zullen in de praktijk met instemming worden verwelkomd. In die zin klopt de claim in de Memorie van toelichting over wijzigingen van technische aard, beperkte omvang en complexiteit en politiek niet omstreden. Kanttekening is wel dat zowel het gelijktrekken van de uiterste ingangsdatum van een lijfrenteverzekering, een lijfrenterekening en een lijfrentebeleggingsrecht en het aanpassen van de wettelijke termijn waarbinnen een lijfrenteverzekering, een lijfrenterekening of een lijfrentebeleggingsrecht moet ingaan, in de praktijk meer voeten in de aarde heeft dan in de Memorie van toelichting wordt voorgesteld.

FA